

فلسفه، فیزیولوژی، پاتولوژی و تشخیص بیماری‌ها در

طب سوزنی

دکتر هوشنگ حاتمی‌منزه

تألیف:

سرشناسه	: حاتمی منز، هوشنگ
عنوان و نام پدیدآور	: فلسفه، فیزیولوژی، پاتولوژی و تشخیص بیماریها در طب سوزنی / مولف هوشنگ حاتمی منز.
مشخصات نشر	: تهران: رودگون: سینا طب، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۳۴۴ص.: مصور(رنگی)، جدول(بخشی رنگی)، نمودار(بخشی رنگی).
شابک	: 978-600-7440-57-5
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: پزشکی چینی
موضوع	: پزشکی سوزنی
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ۸ف۲۰۱/۸۶۰۱
رده بندی دیویی	: ۶۱۰/۹۵۱
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۱۶۹۶۶۹

این کتاب مشمول قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان می باشد؛ هر گونه تکثیر، کپی و بازنویسی از این کتاب به هر شکلی و در هر رسانه ای اعم از کتاب، نرم افزار، لوح فشرده، مجلات و جزوه درسی بدون اجازه کتبی از ناشرین، ممنوع و قابل پیگرد قانونی است.

تهران:
میدان توحید، خیابان توحید،
خیابان نیایش شرقی، پلاک ۱۷
واحد ۲
تلفن: ۶۶۹۴۴۰۵۱-۲
همراه: ۰۹۱۲۸۳۰ ۵۲

عنوان	: فلسفه، فیزیولوژی، پاتولوژی و تشخیص بیماریها در طب سوزنی
ناشر	: انتشارات رودگون و سینا طب
تألیف	: دکتر هوشنگ حاتمی منز
لیتوگرافی	: نگین
چاپ	: رامین
نوبت چاپ	: دوم / ۱۴۰۰
صحافی	: رامین
تیراژ	: ۱۰۰۰ نسخه
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۴۴۰-۵۷-۵
قیمت	: ۴۵۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۳	مقدمه
۱۷	طب سنتی چین
۱۷	درمان‌های طبیعی
۱۸	طب چینی در مقایسه با طب غربی
۲۲	تاریخچه
۲۴	فلسفه طب چینی
۲۶	طب سوزنی
۲۸	تداوم
۲۹	هماهنگی
۳۰	عمل
۳۱	ابهام
۳۱	طب سوزنی
۳۳	مواد حیاتی
۳۴	Qi یا نیروی حیاتی
۳۴	مفهوم چی "Qi" در فلسفه چینی
۳۶	مفهوم چی (Qi) در طب چینی
۳۶	انواع چی Qi در بدن
۳۷	۱- چی اصلی (Yuan Qi)
۴۰	۲- چی غذایی (gu Qi)
۴۱	۳- Qi ضروری (Zong Qi)
۴۲	۴- Qi حقیقی (Zhen Qi)
۴۸	قوه محرکه برای تغییرات Qi
۴۹	وضعیت‌های مرضی Qi
۵۳	خون
۵۵	عمل خون

۵۵	ارتباط خون با دستگاه‌های داخلی
۵۵	قلب Xin
۵۶	ارتباط طحال (Pi) با خون
۵۶	ارتباط کبد (Gan) با خون
۵۷	ارتباط ریه‌ها (Fei) با خون
۵۸	ارتباط کلیه‌ها (Shen) با خون
۵۸	ارتباط Qi با خون
۶۰	ارتباط اکسیر با خون
۶۰	پاتولوژی خون
۶۱	مایعات بدن
۶۲	ارتباطات مایعات بدن با دستگاه‌های داخلی بدن
۶۲	ارتباط طحال (Pi) با Jin-Ye
۶۲	ارتباط ریه‌ها Fei با مایعات بدن
۶۳	ارتباط کلیه‌ها Shen با مایعات بدن
۶۳	ارتباط مثانه Pang Guang با مایعات بدن
۶۴	سه آتشکده و مایعات بدن
۶۴	ارتباط معده با مایعات بدن
۶۴	انواع مایعات بدن (Jin- Ye)
۶۶	ارتباط Qi با مایعات بدن
۶۷	ارتباط بین خون و مایعات بدن
۶۸	پاتولوژی مایعات بدن
۶۹	اکسیر حیاتی
۷۰	فیزیولوژی اکسیر حیاتی
۷۲	پاتولوژی اکسیر حیاتی
۷۵	تئوری‌های Yin و Yang کاربرد آن در طب چینی
۷۶	تاریخ تکامل Yin و Yang
۷۸	طبیعت و معنی Yin و Yang

۷۸	 Yin و Yang دو مرحله حرکت دایره‌ای
۸۰	 Yin و Yang، دو مرحله تبدیلات
۸۲	 چهار جنبه ارتباط Yin و Yang
۸۲	 ۱- ضدیت Yin و Yang
۸۳	 ۲- وابستگی Yin و Yang بیکدیگر
۸۳	 ۳- مصرف متقابل از Yin و Yang
۸۵	 ۴- تبدیل داخلی Yin و Yang
۸۵	 به‌کارگیری Yin و Yang در طب
۸۶	 Yin و Yang و ساختمان بدن
۸۶	 پشت و جلو
۸۷	 سر و بدن
۸۷	 داخلی و خارجی
۸۷	 دستگاه‌های Yin و Yang
۸۸	 کاربرد چهار اصل Yin و Yang در طب
۸۸	 اصل اول: تضاد Yin و Yang می‌باشد.
۸۹	 آب و آتش
۹۰	 حرارت و برودت
۹۰	 خشکی و رطوبت
۹۱	 سخت و نرم
۹۱	 فوق فعال بودن - کم فعال بودن
۹۱	 تندی و کندی
۹۳	 اصل دوم - مصرف متقابل Yin و Yang
۹۴	 الف - برتری Yang یا Excess Yang یا گرمای پر
۹۵	 ب - کمبود Yin یا سرما و یا حرارت خالی
۹۶	 پ - برتری یا ازدیاد Yin یا سرمای پر
۹۷	 ت - کمبود Yang یا ضعف Yang
۹۸	 اصل سوم - وابستگی Yin و Yang به یکدیگر
۹۸	 الف - دستگاه‌های Yin و Yang
۹۸	 ب - ساختمان و عمل دستگاه‌های Yin و Yang

۹۹	۴- تغییرات داخلی Yin و Yang و بالعکس
۱۰۱	سیستم ۵ عنصر
۱۰۱	پنج حرکت (Wu Xing)
۱۰۲	۱- سیستم تولیدی
۱۰۵	سیستم ارتباطی در فیزیولوژی ۵ عنصر
۱۰۷	پاتولوژی در سیستم ۵ عنصر
۱۱۳	سیستم ۵ عنصر در تشخیص
۱۱۶	احساسات
۱۱۸	آب و هوا
۱۱۸	درمان برحسب مسیرهای مختلف عناصر پنج گانه
۱۲۱	آتشکده‌های سه گانه
۱۲۳	علل بیماریها در طب چینی
۱۲۵	علل خارجی عوامل بیماریزا
۱۲۵	و الگوهای تشخیص برحسب عوامل بیماریزا
۱۲۶	شرح عوامل بیماریزا
۱۲۶	باد (Feng)
۱۲۸	۱. باد خارجی (Feng-Biao)
۱۲۹	۲. باد داخلی Feng-Li
۱۳۱	سرما - Han
۱۳۱	۱. سرمای خارجی (Hand Biao)
۱۳۲	۲. سرمای داخلی (Han-Li)
۱۳۳	گرمای تابستان (Shu)
۱۳۴	رطوبت (Shi) یا
۱۳۵	خواص رطوبت خارجی
۱۳۸	خشکی
۱۳۹	خشکی داخلی
۱۳۹	آتش - حرارت Re
۱۴۱	عوامل بیماریزای داخلی

عصبانیت	۱۴۴
خوشحالی	۱۴۵
غم	۱۴۶
نگرانی و زیادی فکر	۱۴۶
ترس	۱۴۷
شوک	۱۴۸
سایر عوامل بیماریزا	۱۴۸
ضعف ساختمانی بدن	۱۴۹
کار زیاده از حد	۱۵۰
روابط جنسی بیش از حد	۱۵۱
تغذیه	۱۵۵
ضربه	۱۵۹
پارازیت‌ها و سموم	۱۵۹
درمان‌های اشتباهی	۱۶۰
چهار روش اصلی تشخیص	۱۶۱
(مشاهدات- سؤالات- گوش کردن و بوییدن و معاینه)	۱۶۱
- چهار متد عمده تشخیص در طب چینی	۱۶۱
۴- بینی	۱۶۵
۵- گوش	۱۶۶
۶- لب‌ها	۱۶۷
۷- دندان‌ها	۱۶۸
۸- لثه‌ها	۱۶۸
۹- زبان	۱۶۹
۲- رنگ جنس زبان	۱۶۹
۳- شکل زبان	۱۷۲
۴- بار زبان	۱۷۶
۵- ترکیب رنگ‌ها	۱۷۹

گزارش چهل مورد بیماری با استفاده از تغییرات زبان..... ۱۸۱

- ۱- بیمار- زن ۳۴ ساله ۱۸۱
- موارد بیماری ۱۸۳
- ۲- بیمار- مرد ۶۵ ساله ۱۸۳
- ۳- بیمار- زن ۷۶ ساله ۱۸۵
- ۴- بیمار- مرد ۲۵ ساله ۱۸۷
- ۵- بیمار- زن ۸۰ ساله ۱۸۸
- ۶- بیمار- زن ۶۵ ساله ۱۸۹
- ۷- بیمار مرد ۶۷ ساله ۱۹۰
- ۸- بیمار مرد ۶۲ ساله ۱۹۱
- ۹- بیمار زن ۵۱ ساله ۱۹۲
- ۱۰- بیمار یک دختر ۱۰ ساله است ۱۹۴
- ۱۱- بیمار مرد ۶۴ ساله ۱۹۵
- ۱۲- بیمار مرد ۶۶ ساله ۱۹۷
- ۱۳- بیمار زن ۴۱ ساله ۱۹۹
- ۱۴- بیمار زن ۵۲ ساله ۲۰۱
- ۱۵- بیمار خانم ۲۸ ساله ۲۰۲
- ۱۶- بیمار خانم ۵۲ ساله ۲۰۳
- ۱۷- بیمار زن ۳۸ ساله ۲۰۵
- ۱۸- بیمار مرد ۳۲ ساله ۲۰۷
- ۱۹- بیمار خانم ۶۱ ساله ۲۰۸
- ۲۰- بیمار خانم ۳۷ ساله ۲۱۰
- ۲۱- بیمار مرد ۶۷ ساله ۲۱۲
- ۲۲- بیمار زن ۵۶ ساله ۲۱۴
- ۲۳- بیمار مرد ۵۹ ساله ۲۱۶
- ۲۴- بیمار مرد ۳۶ ساله ۲۱۸
- ۲۵- بیمار مرد ۶۱ ساله ۲۱۹
- ۲۶- بیمار زن ۷۸ ساله ۲۲۰

۲۲۱	۲۷- بیمار زن ۶۳ ساله
۲۲۳	۲۸- بیمار یک زن ۹۳ ساله
۲۲۴	۲۹- بیمار مرد ۴۲ ساله
۲۲۶	۳۰- بیمار زن ۵۳ ساله
۲۲۸	۳۱- بیمار مرد ۶۵ ساله
۲۳۰	۳۲- بیمار زن ۲۹ ساله
۲۳۱	۳۳- بیمار مرد ۳۰ ساله
۲۳۲	۳۴- بیمار زن ۵۴ ساله
۲۳۳	۳۵- بیمار شماره ۳۴
۲۳۴	۳۶- ۳۷ و ۳۸ مربوط به یک دختر ۱۰ ساله
۲۳۵	۳۷- همان دختر ۱۰ ساله مدتی بعد از آن
۲۳۶	۳۸- دختر ۱۰ ساله بالا بعد از مدتی که از درمان گذشته
۲۳۷	۳۹ و ۴۰- بیمار زن ۴۱ ساله

۲۳۹.....اطلس رنگی چهل مورد بیماری با استفاده از تغییرات زبان

۲۴۹	۱۰- بلغم
۲۴۹	۱۱- خون
۲۴۹	۱۲- اجابت مزاج
۲۵۰	۱۳- ادرار
۲۵۱	۱۴- دست و پا
۲۵۲	۱۵- ناخن‌ها
۲۵۳	۱۶- پوست
۲۵۴	۱۷- سینه
۲۵۴	۱۸- شکم
۲۵۵	۱۹- پشت (T1-T12)

۲۵۶.....ب- سؤالات

۲۵۶	۱. سؤالات عمومی
۲۵۷	۲. سؤالات خاص
۲۵۸	۳- محل

۲۵۸	۴- تعریق
۲۵۹	۵- سردرد
۲۶۰	۶- صورت
۲۶۱	۷- چشم‌ها
۲۶۱	۸- بینی
۲۶۲	۹- گوش
۲۶۲	۱۰- دهان
۲۶۲	۱۱- لب‌ها
۲۶۳	۱۲- آشامیدن
۲۶۳	۱۳- چگونگی غذا خوردن
۲۶۳	۱۴- استفراغ
۲۶۴	۱۵- سرفه
۲۶۴	۱۶- خلط
۲۶۴	۱۷- علائم سینه و دنده‌ها
۲۶۵	۱۸- علائم معده
۲۶۵	۱۹- علائم شکمی
۲۶۶	۲۰- علائم ناحیه کمر
۲۶۶	۲۱- علائم تمام بدن و اعضاء
۲۶۷	۲۲- الگوهای خواب
۲۶۷	۲۳- روح زندگی
۲۶۸	۲۴- علائم دفعی
۲۷۰	۲۵- علائم ادراری
۲۷۰	۲۶- علائم تناسلی
۲۷۱	۲۷- علائم مقعدی
۲۷۱	۲۸- الگوهای قاعدگی
۲۷۳	موارد عمومی
۲۷۵	سایر نواحی بدن
۲۷۵	۱- ناحیه سینه
۲۷۵	۲- ناحیه شکم

۲۷۶	۳. قسمت پایین شکم.....
۲۷۶	۴. پشت.....
۲۷۷	موارد عمومی برای امتحان نقاط فشار.....
۲۷۸	نبض در طب چینی.....
۲۸۰	انواع نبض‌ها در طب چینی.....
۲۸۰	۱- نبض سطحی (Fu).....
۲۸۳	۲- نبض عمیق (Chen).....
۲۸۴	۳- نبض آهسته (Chi).....
۲۸۶	۴- نبض تند (Shu).....
۲۸۹	۵- نبض ضعیف (Xu).....
۲۹۱	۶- نبض پر (Shi).....
۲۹۲	انواع نبض پر:.....
۲۹۳	۷- نبض کوتاه.....
۲۹۳	۸- نبض طولانی.....
۲۹۶	۸ اصل تشخیص عمومی.....
۲۹۷	۱- Yin و Yang.....
۲۹۷	علائم ناهماهنگی Yin به‌طور عموم.....
۲۹۸	علائم ناهماهنگی Yang به‌طور عموم.....
۲۹۸	۲- بیماری داخلی یا خارجی (Li & Biao).....
۲۹۸	الف- بیماری خارجی یا (Biao).....
۳۰۰	ب - مجموعه بیماری‌های مزمن و عوامل پاتوژن (Li).....
۳۰۲	۳- سرما و حرارت Han & Re.....
۳۰۳	۴- کمبود یا زیادتی Deficiency + Excess (Xu + Shi).....
۳۰۷	طب سوزنی.....
۳۰۸	بیهوشی توسط طب سوزنی.....
۳۰۸	اندازه‌گیری برای طب سوزنی.....
۳۰۹	انواع سوزنها و مصارف آنها در طب سوزنی.....
۳۱۰	چکش ۹ ستاره.....

۳۱۱	 سوزن‌های فشاری
۳۱۲	 احتیاط‌های لازم برای سوزن زدن
۳۱۲	 تکنیک سوزن زدن
۳۱۳	 زاویه و عمق سوزن زدن
۳۱۳	 عمق داخل کردن سوزن
۳۱۴	 عکس‌العمل سوزن زدن
۳۱۴	 حوادثی که در اثر سوزن زدن اتفاق می‌افتد و راه کنترل آن‌ها
۳۱۵	 اجتناب کردن از این اتفاق
۳۱۷	 ایجاد جراحات روی ریه‌ها و پرده جنب
۳۱۸	 ب- آسیب به مغز و نخاع شوکی
۳۱۹	 پ- مجروح شدن سایر دستگاه‌ها
۳۱۹	 تکنیک‌های درمانی در طب چینی و با طب سوزنی
۳۲۱	 خونگیری
۳۲۲	 طب سوزنی الکتریکی
۳۲۴	 متد تقویتی (Bu) و تقلیل (Xie) در طب سوزنی
۳۲۵	 متدهای تقویتی (Bu) و تضعیفی (Xie) در تشخیص
۳۲۵	 گیاه داغی (Chiu)
۳۲۷	 درمان با موگسا برای بیماری‌های مزمن
۳۲۷	 نقاطی که نباید Moxa شوند
۳۲۸	 بادکش کردن
۳۲۸	 عمل بادکش کردن -
۳۲۸	 متد تقویت (Bu) توسط بادکش
۳۲۹	 متد تقلیلی (Xie)
۳۲۹	 عکس‌العمل‌های بادکش کردن
۳۳۰	 روش بادکش کردن
۳۳۱	 وضعیت بیمار در موقع بادکش کردن
۳۳۱	 انواع بادکش
۳۳۲	 عمل بادکش روی نسوج
۳۳۳	 ناراحتی‌های متفرقه

۳۳۳	موارد درمانی بادکش
۳۳۴	ناراحتی‌های دستگاه‌های تناسلی
۳۳۴	دردهای کمر و سیاتیک
۳۳۵	آسم و سرفه
۳۳۵	Chest pain دردهای سینه
۳۳۵	سرما خوردگی
۳۳۵	فشار خون
۳۳۵	زانو
۳۳۶	سلولیت
۳۳۶	چاقی
۳۳۶	حجیم کردن و سفت کردن پستان در افتادگی‌های پستان
۳۳۶	کیست تخمدان
۳۳۶	قاشق کشیدن Kua Sha
۳۳۷	روش
۳۳۷	نتیجه

طب سنتی چین

Traditional Chinese Medicine (T.C.M)

درمان‌های طبیعی

در سال‌های اخیر در کشورهای دیگر مثل کشورهای اروپایی و امریکا، کانادا، استرالیا، آسیای جنوب شرقی مثل ژاپن، چین، تایلند و بسیاری دیگر از کشورهای جهان، درمان‌های طبیعی رواج زیادی پیدا کرده و هرکسی این دوره‌ها را تحصیل کرده باشد می‌تواند به درمان بیماران بپردازد و مراکز درمانی متعددی در آن کشورها برای Acupuncture, Traditional Chinese Medicine, Reflexology, Osteopathy, Kenisiology, Naturopathy, Herbal Medicine, Healing, Guided Imagery, Chiropractic یا انرژی‌درمانی و غیره وجود دارد که به مردم کمک می‌کند تا سلامتی خود را به‌دست آورند. همچنین زمانی که طب رایج قادر نباشد بیماران را درمان کند، از درمان‌های طبیعی کمک می‌گیرند.

در بین درمان‌های طبیعی، طب چینی ماحصل هزاران سال تحقیق، تتبع، کارهای کلینیکی، تألیف، تجدیدنظر در تألیفات به‌طور مداوم بوده و اکنون یک طب کل‌نگر، کاملاً مستقل و کامل می‌باشد که علت (Etiology)، Patholog و درمان تمام بیماری‌ها در آن معلوم و مشخص بوده و بیان شده است.

برای درمان با طب سوزنی، پزشک می‌بایستی درک کاملی از فلسفه و تئوری‌های بنیادی طب چینی داشته باشد تا بتواند به‌طور مؤثر و قطعی به درمان بیماری‌ها و جلوگیری از ایجاد آن‌ها بپردازد و گرنه نتیجه دلخواه را نخواهد گرفت. در طب چینی، بسیاری از ناهماهنگی در بدن ارتباط با کمبود و زیادتی و عوامل Xue، Qi، Yang، Yin، مایعات بدن و اکسیر حیاتی یا انسداد جریان این مواد دارد.

این ناهماهنگی‌ها را می‌توان با استفاده از طب چینی و وسایل مختلف آن از جمله طب سوزنی هماهنگ و بسیاری از بیماری‌های مزمن و طولانی و غیرقابل علاج، از نظر طب نوین را، ریشه‌کن و درمان نمود.

طب چینی در مقایسه با طب غربی

وقتی که تمدن غرب در مراحل کودکی خود بود، چینی‌ها توانسته بودند یک روش بسیار پیچیده، مطمئن و کاربردی پزشکی به‌نام طب سنتی چین (TCM) را ابداع کنند و پرورش دهند و با وجودی که قرن‌های متمادی، چین و بعدها همسایگانشان از این علم پیشرفته کاربردی برای درمان و پیشگیری بیماری‌ها استفاده می‌کردند، تا این اواخر، غرب هیچ اطلاع و آشنایی با این علم نداشت.

حدود ۴۰ سال پیش بود که بعد از سفر ریچارد نیکسون، رئیس جمهور اسبق امریکا به چین، این علم توسط غربی‌ها شناسایی و در مدت کمی اقبال زیادی در

طب سنتی چین / ۱۹

بین پزشکان، درمانگران و دانشمندان علم طب پیدا نمود، به طوری که بسیاری از مردم علاقه‌مند از کشورهای مختلف شروع به مطالعه و فراگیری طب چینی نمودند و بسیاری از مؤسسات علمی، آکادمی‌ها، انستیتو و دانشگاه‌ها در کشورهای غربی و سایر کشورهای جهان شروع به آموزش طب چینی و طب سوزنی به علاقه‌مندان از جمله پزشکان و پیراپزشکان نمودند.

در طب چینی علاوه بر درمان، طبیب می‌بایستی توصیه‌های لازم در مورد روش زندگی مثل لزوم تغذیه سالم، ورزش، خواب و استراحت را به مریض نماید. اکنون سرویس طب چینی در اغلب بیمارستان‌ها و مراکز بهداشتی امریکا و اروپا و آسیا توسط متخصصین طب چینی و سوزنی در خدمت مردم قرار گرفته است.

برای درک و فهم فلسفه، طرز تشخیص و درمان با طب چینی و طب سوزنی می‌بایستی آن را با طب غربی مقایسه نمود زیرا فلسفه و تشخیص درمان با طب غربی تفاوت اساسی دارد.

	طب غربی	طب چینی
سابقه تاریخی	حدود ۲۰۰ سال	حدود ۵۰۰۰ سال
ماهیت	تجربهای ^۱ ، تجربه خون، ادرار- مدفوع، Sonography، MRI، Scan و غیره و رسیدن به یک تشخیص براساس جزییات	ترکیبی - جمع‌آوری تمام اطلاعات و نشانه‌ها، معاینات و تشکیل یک الگوی بیماری در کل بدن و رسیدن به تشخیص با در نظر گرفتن کل بدن
علت و معلول	علت و معلول براساس فرضیه ارسطویی، لذا علت و معلول مجرد، مستقل - بدون تغییر و بدون حرکت میباشد.	پیدا کردن علت و معلول و تداوم آن‌ها با هم در حالیکه علت و معلول می‌توانند ضد هم باشند، مکمل هم باشند، تبدیل به هم شوند و با یکی را به نفع دیگری مصرف کنند.
طرز عمل و سیستم درمان	بعد از پیدا کردن علت می‌بایستی آن را نابود کنند، قطع کنند، بی‌اثر کنند و لاقط کنترل و ساکت کنند این سیستم تهاجمی است	علت و معلول را می‌بایستی هماهنگ کرده، متوازن نموده، متعادل نموده و سعی شود آن‌ها را به حال طبیعی خود برگردانند. این سیستم تعادلی و تعاونی است.
عامل بیماری	میکروب، ویروس، انگل و استرس و غیره	ضعف سیستم ایمنی (Qi Xu) در اثر حمله عوامل بیرونی مثل سرما، گرما- باد، رطوبت، خشکی و عوامل داخلی مثل احساسات منفی از قبیل خشم، نفرت، ترس، غم و غیره و عواملی از قبیل نداشتن تحرک، تغذیه ناسالم و غیره

مواد حیاتی

The Vital Substances

طب چینی فعالیت بدن و ذهن را نتیجه عمل متقابل بعضی از مواد حیاتی می‌داند. این مواد در درجات مختلف تراکم می‌باشند. بعضی به صورت ماده، بعضی رقیق‌تر و بعضی اصلاً ماده نمی‌باشند.

پایه و اساس تمام اعمال حیاتی و تشکیل بدن و ذهن نتیجه عمل متقابل مواد حیاتی با Qi می‌باشد. این مواد حیاتی در درجات مختلف تراکم بوده و بصورت‌های گوناگون جلوه‌گر و فعال شده‌اند.

لذا اجزاء مختلف تشکیل‌دهنده ذهن و جسم گاهی مثل مایعات بدن متراکم و گاهی مثل روح به کلی غیرمادی می‌باشند. مواد حیاتی در بدن عبارتند از:

چی - Qi

خون - Xue

اکسیر حیاتی - Jing

مایعات بدن - Jin-Ye

Qi یا نیروی حیاتی

مفهوم چی "Qi" در فلسفه چینی

مفهوم Qi جزو اصلی فلسفه چینی از ابتدای تشکیل این تمدن تا زمان حال بوده است.

برحسب فلسفه چینی، تای چی (Tai Qi) اساس و بنیاد تمام پدیده‌هاییست که در عالم هستی اتفاق می‌افتد و اساس و بنیاد تمام هستی^۱ محسوب می‌شود.

چی یا کی Qi یا Chi را می‌توان به دو صورت اصلی شرح داد. از طرفی یک ماده بدون شکل و خیلی رقیق است که اختلال در آن تولید بیماری می‌کند. از طرف دیگر به جنبه‌های عملی و فعال و محرک‌های حیاتی بدن گفته می‌شود که دائماً در کانال‌های انرژی گردش کرده و فعالیت‌های مختلف بدن را موجب می‌شود و اختلال در جریان Qi باعث بیماری و قطع آن باعث مرگ می‌شود.

ترجمه کلمه Qi بسیار مشکل است و با این که معانی مختلفی برای آن در نظر گرفته شده ولی هیچ کدام نمی‌تواند گویای ماهیت Qi باشد.

"چی" Qi به "انرژی، نیروی حیاتی، نیروی مادی، ماده، اتر، انرژی مادی، اکسیر، نیروی زندگی، قدرت زندگی و قدرت حرکتی" ترجمه شده است.

تظاهرات مختلف این عنصر علت مشکل بودن ترجمه آن است که تداوم آن از ماده تا روح و بی‌نهایت ادامه دارد، لذا ارجح است که این عنصر مانند یین (Yin)

و ینگ (Yang) به همان صورت ذکر گردد و ترجمه نشود. تغییرات بی‌پایان و لایتناهی تمام پدیده‌هایی که در تمام کائنات به وقوع می‌پیوندد نتیجه متراکم شدن و پخش شدن Qi در موقعیت‌ها و نقاط مختلف می‌باشد. تظاهرات متراکم آن به صورت مواد معدنی، نباتات، حیوانات از جمله انسان دیده می‌شود و با این که فرم‌های اتری آن ناپیداست ولی پدیده‌هایی که ایجاد می‌کنند مؤید وجود آن هاست.

Zang Zai (۱۰۷۳ AD - ۱۰۲۰) فیلسوف دائویست گفته است "خلاء بزرگ^۱ خالی نبوده بلکه از تای چی (Tai Qi) پر می‌باشد و متراکم شدن و پخش شدن تای چی بنیاد عالم هستی و تمام پدیده‌هایی است که در آن اتفاق می‌افتد. وقتی لازم باشد و زمانش رسیده باشد، فرم‌های متراکم Qi پخش شده و به خلاء بزرگ ملحق می‌شود و بار دیگر متراکم شده و عالم دیگری را به وجود می‌آورد." در موقع پخش آن قسمتی از تای چی که خالص تر و سبک تر است به طرف بالا رفته و آسمان را تشکیل می‌دهد و قسمت ناخالص و سنگین تر آن رو به پایین رفته و زمین را درست می‌کند، بنابراین تشکیل زمین و آسمان یک تداوم است که زمین فرم متراکم Qi و آسمان فرم غیرمتراکم آن می‌باشد و این دو قطبین یک تداوم می‌باشند.

در کتاب "Simple Question" فصل ۲۵ گفته شده:

"عمل متقابل چی، آسمان و زمین و بشر را به وجود آورده و به عبارت دیگر از وحدت چی (Qi) آسمان و زمین (روح و جسم) بشر خلق شده است."

خون

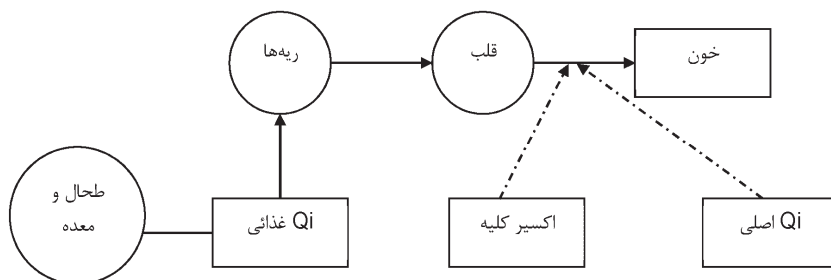
Xue

خون در طب چینی با تعریف خون در طب غربی فرق دارد. خون در حقیقت همان Qi است که به فرم متراکم‌تر درآمده و از خون (مایع قرمز) جداناپذیر است، درحقیقت آن مایع قرمز بدون Qi یک مایع بدون تحرک است. خون (Xue) در طب چینی یعنی قوه محرکه مایع قرمز که در رگ‌ها جاری است.

منبع

خون بیشتر از Qi غذایی (Gu Qi) به دست می‌آید. بدین ترتیب که طحال Qi غذایی را به طرف ریه‌ها می‌فرستد و Qi ریه آن را به طرف قلب هدایت می‌کند و در آنجاست که تبدیل به Qi خون (Xue) می‌شود. در بحث خون توسط Tang Zong Hai (1884) آمده است. ” آب به Qi تبدیل

می‌شود و آتش به خون. برای این که خون و آتش هر دو قرمز می‌باشند. آتش مأمن در قلب دارد که باعث تولید خون می‌شود و بدن را تغذیه و مرطوب می‌کند. آتش Yang می‌باشد و خون را که Yin است تولید می‌کند. (شکل ۴)

شکل ۴- منشاء خون

شکل ۴- چهار مورد را بیان می‌کند:

- ۱- معده و طحال منبع اصلی تولید خون می‌باشند.
 - ۲- Qi ریه رل مهمی در فرستادن Qi غذایی به قلب دارد.
 - ۳- Qi غذایی در قلب تبدیل به خون می‌شود.
 - ۴- Qi اصلی و اکسیر کلیه نیز کمک به تشکیل خون می‌نماید.
- عصاره یا اکسیر کلیه نیز مغز استخوان را می‌سازد که خود در تولید خون دخالت تام دارد. لذا طحال و معده از یک طرف و کلیه‌ها از طرف دیگر در ساختن خون باهم همکاری می‌نمایند. تقویت معده و طحال و کلیه‌ها باعث تقویت و تولید خون می‌شود. جالب توجه است که تئوری تشکیل خون از مغز استخوان که همانند این تئوری در طب غربی است خیلی پیش از این که طب غربی پا به عرصه وجود بگذارد توسط چینی‌ها بیان شده است.

عمل خون

عمل عمده خون تغذیه تمام بدن است. خون عمل تغذیه‌ای Qi را تکمیل می‌کند. خون شکل متراکم Qi است که در تمام بدن گردش می‌کند. خون علاوه بر تغذیه، رل مرطوب کردن قسمت‌های مختلف بدن را عهده‌دار می‌باشد ولی Qi این خاصیت را ندارد. بدون وجود خون بافت‌ها خشک می‌شوند. مثلاً خون کبد، چشم و تاندون‌ها را مرطوب می‌کند لذا چشم خوب می‌بیند و مفاصل، قابل انعطاف و سالم می‌باشند. همچنین خون قلب، زبان را مرطوب نگه می‌دارد.

در کتاب محور روحانی^۱ گفته شده که:

”وقتی خون متعادل و موزون است ذهن خانه‌ای برای اقامت دارد.“

وقتی خون کمبود پیدا می‌کند ذهن نه‌تنها خوشحال و راحت نیست بلکه بی‌تاب، تحریک‌پذیر، ناراضی و با اضطراب خفیف می‌باشد. باید خون در بدن کافی باشد تا ذهن را در برگیرد. و نتیجتاً شخص خواب راحت و عمیق داشته باشد. لذا کمبود خون باعث بی‌خوابی می‌شود.

ارتباط خون با دستگاه‌های داخلی

قلب Xin

قلب روی خون حکومت می‌کند و رگ‌ها مسئول به جریان انداختن خون می‌باشند. همچنین قلب مکانی است که Qi غذایی به آنجا رفته و توسط آتش